

Motion till riksdagen

1985/86: 575

Lars De Geer och Hans Lindblad (fp)

Förslag till slutlig reglering av statsbudgeten för budgetåret

1986/87, m. m. (kompletteringsproposition)

(prop. 1985/86:150)

I slutet av sommaren förra året drabbades Gävleborgs och Kopparbergs län av mycket allvarliga översvämningar. Industrier och bostadshus måste överges. En damm raserades på ett sätt som knappast någon räknat med i Sverige. Broar förstördes av vattenmassorna.

Nu i vår har samma regioner upplevt en mycket kraftig vårflood. Det som hänt i fjol och i år måste därför tas med mycket stort allvar i de båda länen. Det var i fjol mycket nära att E4 skulle skäras av, vilket i så fall medfört betydande störningar i transporterna till och från Norrland. Regionala översvämningar kan därför få påverkan på stora delar av landet. Kommunikationerna är känsligare än man kanske tidigare trott i fredstid.

Översvämningarna förra året borde ha kunnat förutses tidigare än som skedde. Grundvattennivån var mycket hög efter rikligt regn under sommaren. När så starka skyfall kom i slutet av sommaren förmådde inte marken ta upp mer vatten, och vattensystemen svämmade över. SMHI utfärdade i mycket allmänna ordalag en varning någon tid innan översvämningarna började, men länsstyrelserna kunde knappast tolka innebörden i varningen. Någon som helst varning fördes därför inte vidare från länsstyrelserna till de kommuner som sedan drabbades hårdast.

I kompletteringsproposition 1985/86:150 tas i bil. 3 upp "förebyggande åtgärder m. m. mot jordskred och andra naturolyckor". Resonemangen utgår där främst från jordskred men även översvämningar nämns. Propositionen föreslår att statens räddningsverk skall få högst 750 000 kr., för att genomföra översiktliga undersökningar. Vidare föreslås att inom ramen för det extra skatteutjämningsbidraget skall 25 milj. kr. om året avsättas för bidrag till särskilt utsatta kommuner för förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor.

Vi finner det positivt att dessa två former för ekonomiska insatser nu skapas. Huruvida beloppen är de mest ändamålsenliga är svårt att bedöma.

Det finns i dag ingen samlad kunskap om vilka förebyggande insatser som vore mest lämpade i en avvägd insats mot naturolyckor. Vi har intrycket att beloppen främst dimensionerats mot bakgrund av jordskredsrisiker, vilka ju också analyserats under ett antal år genom geotekniska undersökningar.

Vad som behövs för Kopparbergs och Gävleborgs län – och kanske också för andra regioner – är ett försök till samlat program för att reducera översvämningsrisiker och för att mildra verkningar när de ändå uppträder.

Det naturliga synes vara att länsstyrelserna i de båda länen – direkt från regeringen eller via det nya räddningsverket – ges i uppdrag att hålla samman ett programarbete i syfte att motverka översvämningar.

När ett sådant program tagits fram måste det ankomma på regeringen att inför riksdagen redovisa om önskvärda åtgärder kan inrymmas inom de anslagsnivåer som nu föreslås eller om ytterligare medel behövs.

Vi vill exemplifiera med åtgärder som bör kunna vidtas:

- SMHI måste utforma ett förvarningssystem i samverkan med länsstyrelser och kommuner.
- Kraftföretagen bör ges upplysningsskyldighet om vattennivåer och annat som har betydelse i sammanhanget.
- Vallar, eventuellt kombinerade med vägbyggen, bör kunna ordnas på sådant sätt att riskerna minskas för lågt belägna fastigheter.
- Broar och dammar bör kunna förstärkas där så anses befogat.
- Hänsynsfullt utförd rensning av forsackar kan också vara en åtgärd.
- Räddningstjänsten i kommuner med översvämningssrisker kan behöva tillföras extra resurser, främst så att insatser kan sättas in tidigt och i tillräcklig mängd. En näraliggande tanke är därvid att också utnyttja civilförsvorsorganisationens personal och materiel. Genom att ledningen av civilförsvaret överförs till kommunerna vore en sådan fredstida användning möjlig på ett smidigt sätt. Det förutsätter dock att nuvarande lagstiftning ändras så att civilförsvarens enheter kan nyttjas vid fredstida naturolyckor eller vid andra större olyckor. Ett sådant utnyttjande av civilförsvarets personal förutsätter därvid att personalen utbildats och övats. Ett lokalt rekryterat civilförsvaret bör naturligt kunna vara den förstärkningsresurs som finns redan för fredstida svåra lägen i en kommun eller region.

Man bör, med dessa och andra åtgärder, kunna få förstärkningar både i det förebyggande arbetet och i fråga om förvarning och möjligheter att göra kraftfulla undsättande insatser. De lokala förhållandena varierar starkt, vilket gör att kommunerna måste ha ett huvudansvar i det praktiska arbetet.

Vi menar att statsmakterna ändå bör ta på sig uppgiften att stimulera olika intressenter så att underlag kan tas fram för ett samlat åtgärdsprogram kring översvämningssrisker.

Hemställan

Med hänvisning till ovanstående hemställer vi

att riksdagen hos regeringen begär att ett åtgärdsprogram tas fram i syfte att komma till rätta med översvämningssproblemen, i första hand i Kopparbergs och Gävleborgs län.

Stockholm den 13 maj 1986

Lars De Geer (fp)

Hans Lindblad (fp)